

УДК 338.246.025

Удовенко А.О.
аспірантНауково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку
Національної академії наук України**ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ
РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ****FEATURES OF INFORMATIONAL SUPPORT OF ANALYSIS
OF REGULATORY INFLUENCE OF REGULATORY LEGAL ACTS****АНОТАЦІЯ**

У статті проаналізовано дані Державної регуляторної служби, пов'язані з розробкою проектів нормативно-правових актів. Зроблено висновок про відсутність кількісного підтвердження проблеми в частині опублікованих АРВ. Запропоновано послідовність інформаційного забезпечення аналізу регуляторного впливу. Виділено п'ять етапів, основними з яких є збір інформації та перевірка її достовірності. Наведено перелік даних, які використовуються на кожній зі стадій проведення АРВ, та список джерел для їх пошуку. Визначено основні вимоги до інформації та методи для її збору. Описано підходи до оцінки та зниження ризиків від використання неперевіраних та викривлених даних у проведенні АРВ.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, дерегулювання, аналіз регуляторного впливу, регуляторні органи, метод, нормативно-правовий акт.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы данные Государственной регуляторной службы, связанные с разработкой проектов нормативно-правовых актов. Сделан вывод об отсутствии количественного подтверждения проблемы в части опубликованных АРВ. Предложена последовательность информационного обеспечения анализа регуляторного воздействия. Выделены пять этапов, основными из которых являются сбор информации и проверка ее достоверности. Приведен перечень данных, которые используются на каждой из стадий проведения АРВ, и список источников для их поиска. Определены основные требования к информации и методы для ее сбора.

Ключевые слова: информационное обеспечение, дерегулирование, анализ регуляторного воздействия, регуляторные органы, метод, нормативно-правовой акт.

ANNOTATION

The article analyzes the data of the State Regulatory Services related to the development of normative legal acts. The conclusion about the absence of quantitative confirmation of the problem in the number of published RIA has been made. The consistent data ware has been proposed. Five stages have been selected, the main of which is information acquisition and its validation. The list of data used on each of the stages of RIA and a list of the sources for its search have been provided. Basic requirements for the information and the method of its collection have been defined. The approaches to the assessment and risk reduction from the use of untested and distorted data while conducting RIA have been described.

Keywords: data ware, deregulation, regulatory impact assessment, regulatory authorities, method, normative legal act.

Постановка проблеми. Одним із ключових елементів проведення аналізу регуляторного впливу (далі – АРВ) є збір інформації. Брак якісних та достовірних інформаційних даних є однією з причин підготовки АРВ, які не підкріплюються кількісними показниками. У методиці проведення АРВ відсутні будь-які вимоги до підбору інформації. Дані, які наводяться

регуляторними органами під час розробки АРВ, не містять посилань на джерела, тому перевірити їх достовірність та об'єктивність проведеного аналізу досить складно. Через це виникає ризик зниження якості АРВ та прийняття неефективних нормативно-правових актів.

Незважаючи на те що основним акцентом у діяльності регуляторних органів має бути якість проектів та прийнятих нормативно-правових актів, більше уваги приділяється числовим характеристикам виконання плану розробки законодавства. Так, за даними Державної регуляторної служби (ДРС) [5], протягом 2015 р. центральними та місцевими органами виконавчої влади розроблено та надано на погодження до ДРС 1 795 проектів регуляторних актів (у 2014 р. даний показник становив 2 481 проект, що майже на 30% більше, ніж у 2015 році; на 2016 р. заплановано розробку 679 проектів).

Також, за даними ДРС, підвищився рівень якості підготовки органами виконавчої влади проектів регуляторних актів, про що свідчить зниження з 35 до 26% питомої ваги проектів, щодо яких уповноваженим органом приймалось рішення про відмову в погодженні. Майже 99% проектів регуляторних актів, наданих на погодження до ДРС, супроводжувались аналізом регуляторного впливу. Проте моніторинг діяльності регуляторних органів в частині розробки АРВ [7], виявив, що в більшості з них відсутнє числове підтвердження наявності проблеми та кількісний розрахунок показників результативності, що може бути причиною відсутності достатнього інформаційного забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми проведення аналізу регуляторного впливу присвячено роботи таких учених, як Колупаєва І.В. [6], Шевченко І.К. [13], Глушко А.Д. [3], С. Джейкобс [1] та ін. Питанню інформаційного забезпечення АРВ приділено увагу Державною регуляторною службою, на сайті якої наведено перелік інформаційних джерел, що можуть бути використані під час проведення аналізу регуляторного впливу [5]. Проте процес систематизації пошуку та відбору інформації, яка буде використана для АРВ, не розглядався.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальним завданням є розробка послідовності інформаційного забез-

печення для збору, оцінки та інтерпретації даних для проведення АРВ, використання якої дасть змогу оптимізувати роботу регуляторних органів в частині підбору даних для аналізу та покращити його якість за рахунок використання перевіреної інформації.

Мета статті полягає у розробці та науковому обґрунтуванні достовірного і повного інформаційного забезпечення для АРВ на умовах мінімізації витрат на отримання інформації та дотримання регуляторними органами принципу прозорості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Запропонована послідовність інформаційного забезпечення (рис. 1) складається з п'яти етапів, першим з яких є підготовка та збір даних (інформації) для подальшого проведення оцінки.

Нижче наводяться основні вимоги до даних, опис необхідних джерел для їх отримання, підходи до оцінки достовірності інформації та визначення можливих ризиків від використання неякісних та неперевіраних даних.

1. Підготовка до збору інформації.

1.1. Виділення основних стадій проведення АРВ (відповідно до Постанови КМУ № 308 [10]) та визначення сфери, в якій планується прийняти нормативно-правовий акт. Такий підхід має спростити та деталізувати відбір інформації. Згідно з п.3. Методики [10], у проведенні аналізу регуляторного впливу акту можна виділити такі стадії:

- визначення проблеми, яку передбачається розв'язати шляхом державного регулювання;
- визначення цілей державного регулювання;
- визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей;
- оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги;

Рис. 1. Послідовність інформаційного забезпечення проведення АРВ

Таблиця 1

Інформація, необхідна для проведення кожної зі стадій АРВ [4; 12]

Стадія АРВ	Інформація	Перелік можливих джерел
Визначення проблеми	- відомості про шкоду, завдану проблемою (у грошовому або кількісному виразі); - відомості про порушення прав та інтересів громадян (кількість порушень, кількість звернень); - відомості про обмеження виконання дій та функцій унаслідок відсутності регулювання (оцінка збитків, розмір упущеної вигоди); - характеристика груп, на які впливає дана проблема (кількість суб'єктів, витрати часу, коштів); - інформація про динаміку розвитку проблеми	1. Дані державних органів статистики 2. Дані державної реєстраційної служби 3. Результати досліджень незалежних експертів 4. Дані зі звітів контрольно-перевірочних органів 5. Інформація з аналітичних звітів, проведених бізнес-асоціаціями 6. Дані міжнародних рейтингових агентств. 7. Експертна думка щодо предмету проблеми

Продовження таблиці 1

Визначення цілей та аналіз їх відповідності проблемі	- нормативно-правові акти та інші документи, пов'язані з предметом дослідження	1. Інформація, яка надається розробниками НПА 2. Думки експертів, представлені у відкритих джерелах 3. Вітчизняні та зарубіжні наукові та аналітичні матеріали 4. Інформація, отримана в ході публічних обговорень 5. Експертні оцінки відповідності цілей проблемі
Визначення та оцінка альтернативних способів	- інформація про групи, яких стосується проблема, та розрахунок альтернатив для кожної з них; - інформація про дозвільні інструменти, обов'язкове страхування, звітність про створення фінансових стимулів; - інформація для розрахунку впливу на сферу інтересів держави (кількість суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у певній сфері, розмір впливу на обсяг інвестицій, вплив на міжнародну торгівлю, на позиції України в міжнародних рейтингах, на рівень корупції) - інформація для розрахунку впливу на сферу інтересів громадян (зміни споживчих цін, споживчого вибору, вплив на зайнятість, на кількість робочих місць, на здоров'я, на екологічну ситуацію); - інформація для оцінки впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання (кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, питома вага групи у загальній кількості)	1. Думки незалежних експертів, які представлені в загальному доступі 2. Інформація з державних статистичних сайтів 3. Дані бізнес-асоціацій та міжнародних компаній 4. Дані соціологічних опитувань
Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги	- інформація для розрахунку витрат на виконання вимог регуляторного акта для органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування - інформація для розрахунку витрат на запровадження державного регулювання для суб'єктів малого підприємництва	1. Дані сайтів статистики 2. Дані бізнес-асоціацій 3. Дані опитувань суб'єктів господарювання
Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта	- інформація про строки, необхідні для вирішення проблеми	1. Інформація від розробників НПА
Визначення показників результативності акта	- розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних із дією акта; - кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта; - розмір коштів і час, що витратяться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами, пов'язаними з виконанням вимог акта; - рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта	1. Інформація з державних статистичних сайтів 2. Звіти міністерств та комітетів 3. Звіти бізнес-асоціацій 4. Результати експертних опитувань суб'єктів господарювання 5. Дані зі звітів підприємств різних форм власності
Визначення заходів, за допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта	- інформація про строки проведення базового та повторного відстеження результативності дії регуляторного акта; - інформація про метод (статистичний/соціологічний) проведення відстеження результативності та вид даних; - інформація про цільові групи, які будуть приймати участь в опитуванні (кількість осіб, вік, кваліфікація)	1. Інформація, отримана від експертів методом проведення опитувань та анкетувань 2. Інформація від розробників НПА 3. Інформація з наукових та аналітичних збірників

– обґрунтування запропонованого строку дії акта (у разі обмеження цього строку);
 – визначення показників результативності акта;

– визначення заходів, за допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта.

Змінами до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» від 11 березня 2004 р. № 308 (остання редакція зі змінами від 15.03.16 [9]) до Методики внесено три додатки, а саме: розрахунок бюджетних витрат на адміністрування регулювання для суб'єктів великого і середнього підприємництва, витрат на одного суб'єкта господарювання великого і середнього підприємництва, які виникають унаслідок дії регуляторного акта, та тест малого підприємства (М-Тест) (табл. 1).

1.2. Процес ідентифікації необхідної інформації, її пошук та перевірка достовірності триває на всіх стадіях проведення оцінки. У ході процедури може з'явитися потреба у використанні додаткових даних. Першочерговим є визначення переліку ключових показників, які необхідні для аналізу нормативно-правового акту. Для кожної сфери вони будуть різними, але можна виділити основні групи, які є спільними:

– спрощення отримання послуги (скорочення витрат часу, коштів, зменшення кількості документів та процедур);

– зменшення проявів корупції в державних органах (збільшення кількості перевірок, посилення відповідальності, зменшення контакту суб'єктів з посадовими особами державних органів);

– збільшення ефективності роботи державних органів (кількість виданих документів,

Таблиця 2

Переваги та недоліки різних джерел підбору інформації для проведення ОРВ [2; 4]

Джерело	Переваги	Недоліки
Дані державних статистичних органів	Інформація є відкритою, достовірною, здебільшого наведено методологію розрахунків	Може містити не повний перелік інформації, необхідної для проведення ОРВ. Не завжди витримується періодичність оновлення
Дані зі звітів та доповідей державних органів	Інформація є об'єктивною, може мати вузьку спеціалізацію	Складність пошуку, не завжди є в загальному доступі, може бути відсутня методологія розрахунку
Дані бізнес-асоціацій	Можуть бути спеціалізованими, є можливість отримання роз'яснень	Інформація може бути неповною, не об'єктивною, не в кожній сфері є бізнес-асоціації
Результати досліджень та опитувань	Під час проведення опитувань у цільовій аудиторії інформація є повною та достовірною, може бути сфокусована саме на проблематиці ОРВ	Не об'єктивні, можуть бути непрофесійними за рахунок вибору некваліфікованих експертів, отримання може вимагати додаткових витрат
Дані наукових та аналітичних статей	Можуть бути специфічними та містити додаткові розрахунки	Не завжди наявне первинне джерело інформації, а отже, виникають складності в перевірці її достовірності
Зарубіжні джерела інформації	Можуть мати специфічні методи розрахунків, частіш за все присутні методологія та роз'яснення до неї	Не всі дані можуть застосовуватися для вітчизняної оцінки
Інформація, отримана в результаті проведення публічних консультацій	Можуть бути сфокусовані на проблематиці ОРВ	Дані можуть бути необ'єктивними, адже отримані лише від зацікавлених осіб

Таблиця 3

Методи збору інформації, їх переваги та недоліки [4; 11]

Метод	Переваги	Недоліки
Кількісні		
Одноразове опитування	Низькі витрати на проведення	Неможливість відстеження динаміки
Багаторазове опитування	Можливість відстеження динаміки показників	Висока вартість, складність організації
Інтернет-опитування	Можливість використання мультимедійних матеріалів, низька вартість, швидке формування масиву даних	Складність відстеження якості вибірки
Якісні		
Вільне інтерв'ю	Думка експертів не викривлена поглядами дослідника	Відсутність фокусу на конкретній проблематиці
Експертне інтерв'ю	Використання думки респондентів, які мають досвід та є спеціалістами в досліджуваній сфері	Можливі високі витрати
Індивідуальні інтерв'ю	Відсутність зовнішніх факторів, які можуть спричинити викривлення	Неможливість вирішення питань, які потребують колективного обговорення

кількість відмов у виданні документів, кількість прийнятих заяв, кількість проведених консультацій);

– статистика виконання запланованих заходів (кількість виконаних заходів, кількість запланованих заходів, кількість заходів, які знаходяться в процесі виконання).

1.3. Визначення вимог до інформації [11]:

– первинні дані повинні бути відкритими та доступними для використання незалежними експертами;

– дані повинні мати посилання на джерела, з яких їх взято;

– дані мають бути перевіреними та достовірними;

– у висновку до оцінки повинно бути чітко приписано, які дані є об'єктивними (взятими з незалежного джерела), які – оцінками експертів та зацікавлених сторін, які – неперевіреніми або припущеннями органу, який проводить оцінку.

1.4. Визначення переліку джерел для пошуку інформації. Найкращими з точки зору проведення аналізу є джерела державних органів (наприклад, Державної статистичної служби). Вони цілком відповідають критерію достовірності, проте повнота та періодичність оновлення частіш за все на низькому рівні. Іншим варіантом для підбору інформації можуть бути міжнародні рейтинги та статистичні видання приватних асоціацій. У табл. 2 наведено перелік можливих джерел для пошуку інформації, виділено їх переваги та недоліки.

2. Вибір методів для збору інформації. Основні, які використовуються (табл. 3):

а) кількісні [4]: різні типи анкетних опитувань (експрес-опитування, індивідуальні анкетні опитування, Інтернет-опитування, моніторингові та панельні опитування);

б) якісні [4]: інтерв'ю (вільні, формалізовані, звичайні, експертні, групові).

Із табл. 3 можна зробити висновок, що найкращими серед якісних методів є експертні інтерв'ю, оскільки вони проводяться з людьми, які є спеціалістами в даній сфері та можуть не супроводжуватися витратами коштів. Серед кількісних можна виділити Інтернет-опитування. Процес відстеження вибірки може бути спрощено шляхом додавання до анкети контрольних питань щодо компетентності респондента. Проте для отримання більш повної інформації рекомендується використовувати комбінацію різних методів.

3. Збір інформації. На даному етапі експертами відбираються необхідні дані для кожної стадії проведення ОРВ.

4. Перевірка достовірності інформації. Достовірність інформації визначає, наскільки якісними будуть отримані висновки. Для цілей проведення аналізу, доцільно використовувати лише первинну інформацію (отриману з державних статистичних сайтів), оскільки вона є більш достовірною. Проте коли використання

вторинної інформації (з наукових та аналітичних статей) є необхідним, потрібно врахувати, що треба перевірити не тільки джерела та первинну інформацію, але й якість проведених розрахунків.

Оскільки для проведення ОРВ необхідно зібрати великий об'єм інформації, відібрати на 100% достовірні дані неможливо, тому під час збору необхідно врахувати можливі джерела викривлення інформації. Серед них:

– випадкові викривлення [4]. Можуть виникати внаслідок проведення первинних розрахунків, неправильного заповнення форм звітності та ін.;

– систематичні викривлення, які виникають усередині об'єкта завдяки умисним діям. Наприклад, якщо об'єктами спостереження є суб'єкти господарювання, існує ризик надання ними недостовірної інформації про свою діяльність (розміри прибутку, кількість працівників). Також недостовірною інформація може надаватися державними органами з метою приховування корупційних схем;

– викривлення [12], які пов'язані з визначенням об'єкту дослідження. Наприклад, державні статистичні органи беруть інформацію про діяльність підприємств із відкритих звітів, проте вона не завжди відповідає фактичним даним.

Для усунення ризику використання неякісної інформації існує декілька підходів до перевірки її достовірності. Дані статистичного спостереження можна перевірити за допомогою методики їх розрахунку. Важливим є виявлення тенденції змін показників та можливого внесення корегувань у саму методику. Для оцінки викривлень даних вибіркового спостереження виділяють такі основні фактори: зміст анкет, формування вибірки, некоректне формулювання питань.

До основних проблем викривлень вторинних даних належать:

– розбіжності даних у первинних та вторинних джерелах;

– використання лише частини, а не повної інформації;

– наявність помилок у розрахунках результатуючих показників, обґрунтовано випадковістю, умисним використанням невірних даних або некомпетентністю автора.

Перевірити достовірність усієї вторинної інформації майже неможливо, тому в послідовності інформаційного забезпечення доцільно виділити умови, за яких мають виникнути сумніви в достовірності даних. До них належать:

– відсутність або наявність некоректних посилань на первинні джерела;

– за наведеним посиланням дані є закритими та недоступними для незалежних експертів.

Результатом перевірки достовірності отриманих даних має стати визначення трьох типів інформації:

– достовірної, яка може далі використовуватися для аналізу;

– недостовірною, яку небажано використовувати (при цьому необхідним є повернення до етапу визначення переліку інформації, та пошуку альтернативних джерел);

– інформація, достовірність якої складно або неможливо перевірити. У цьому разі потрібно визначити, наскільки значущою є дана інформація, та провести оцінку ризиків від використання перевірених джерел.

5. Оцінка та зниження ризиків від використання неперевірених та викривлених даних у проведенні АРВ. Оцінка ризику – це систематичне використання інформації для визначення небезпек, пов'язаних з її недостовірністю. Вона забезпечує базу для аналізу ризику, для розробки подальших заходів щодо його мінімізації. Зазначений процес починається з ідентифікації переліку інформації, яка є необхідною для розробки АРВ, проте її достовірність складно перевірити.

Висновки. Таким чином, науковою новизною статті є визначення організаційно-методичного підходу до інформаційного забезпечення, використання якого дасть можливість регуляторним органам скоротити витрати часу на пошук інформації, необхідної для розробки АРВ; можливість ведення контролю використання достовірних даних із перевірених джерел; покращання якості АРВ та зменшення прийняття неефективних та корупціогенних нормативно-правових актів. Підхід до визначення інформаційного забезпечення пропонується законодавчо закріпити шляхом внесення змін до Постанови КМУ № 308 у частині уточнення методології АРВ.

Напрямами проведення подальших досліджень у цій сфері є визначення шляхів зниження ризиків від використання неперевірених даних та моніторинг розроблених АРВ на предмет виявлення проєктів, в яких відсутнє кількісне підтвердження проблеми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. S. Jacobs Current Trends in Regulatory Impact Analysis: The Challenges of Mainstreaming RIA into Policy-making [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.wbginvestmentclimate.org/uploads/6.CurrentTrends.pdf>.
2. Вводное руководство по проведению анализа регулирующего воздействия (АРВ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/50240574.pdf>.
3. Глушко А.Д. Оцінка ефективності державної регуляторної політики у сфері внутрішньої торгівлі в Україні / А.Д. Глушко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26121DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/econrig_2012_6_17.pdf+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=ua.
4. Детерминанты качества анализа регулирующего воздействия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/42047676.pdf>.
5. Інформація про здійснення органами виконавчої влади державної регуляторної політики у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/5061>.
6. Колупаєва І.В. Державна регуляторна політика: сутність та принципи формування / І.В. Колупаєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2013-4_0-pages-99_10_7.pdf.
7. Моніторинг і коментарі до нормативно-правових актів у сфері регуляторної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndc-ipr.org/media/documents/2016_02_deregul.pdf.
8. Перелік інформаційних джерел, які можуть бути використані при проведенні аналізу регуляторного впливу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/4977>.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308» від 16 грудня 2015 р. № 1151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1151-2015-%D0%BF>.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта» від 11 березня 2004 р. № 308 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF>.
11. Руководство по применению оценки регулирующего воздействия на региональном уровне [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economy.gov.ru/wps/wcm/connect/4092e48049d0d84cae8bfe2f7584aa35/02.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=4092e48049d0d84cae8bfe2f7584aa>.
12. Сборник методических материалов по проведению оценки регулирующего воздействия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economy.udmurt.ru/prioriteti/orv/doc/SbornikMat.pdf>.
13. Шевченко І.К. Генезис моделей оценки регулирующего воздействия проектов нормативных правовых актов в социально-экономическом развитии: зарубежный опыт и Российская перспектива / И.К. Шевченко, М.А. Костенко // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/genezis-modeley-otsenki-reguliruyuschego-vozdeystviya-proektov-normativnyh-pravovyh-aktov-v-sotsialno-ekonomicheskom-razviti>.